

Barn med språkstörning - från språkförskola till skola

Lovisa Elm

Leg. logoped

Doktorand, Institutionen för biomedicinska och kliniska vetenskaper (BKV)

Barn med grav språkstörning

- Prevalens ca 1-2 %
- Barn som vid 5 års ålder har kvarstående betydande språkliga svårigheter kommer att ha en bestående språkstörning (Stothard et al., 1998)
- Svårigheter förändras över tid och i olika kontexter
 - Egna förmågor/begränsningar – faktorer i omgivningen (Ekström et al., in press)
- Mer jämbördiga samtalspartners i interaktionen med andra barn på samma språkliga nivå (Bruce et al., 2010)
- I behov av både individanpassad intervention och insatser riktade mot vardagsmiljön (Ebbels et al., 2019; Law et al., 2019)
- Logopedisk intervention på öppna mottagningar har bedömts vara otillräcklig (Hälso- och sjukvårdsnämnden, 2009)
- Alternativ i vissa kommuner/regioner → språkförskola

Språkförskola

- Avtal med Hälso- och sjukvårdsförvaltningen (HSF) i Region Stockholm
- Målgrupp: barn med grav språkstörning
- 8 barn – 3 förskollärare – 1 logoped per avdelning
- Logoped:
 - 2 individuella behandlingar + 1 gruppbehandling per vecka
 - Föräldrautbildning
- Pedagoger:
 - Tillgänglighet
 - Visuellt stöd
 - Lekscript
 - ...

Tidigare studier

- Få studier genomförda
 - Accelererad utveckling har setts både hos barn på språkförskola och elever på språkskola (Ancker & Föhrer, 1989; Ziegenfusz et al., 2018)
 - Generellt positiva upplevelser av placering på språkförskola hos barn, föräldrar och personal (Harvey & Spencer, 2019)
- MEN, stora språkliga svårigheter kvarstod

Syfte

Att beskriva verksamheten samt målgruppen barn på Vårängens språkförskola utifrån tre frågeställningar:

- Vilka barn gick på Vårängens språkförskola?
- Hur gick det för barnen under deras tid på språkförskolan?
- Vilken skolplacering gick barnen vidare till efter språkförskolan?

Metod

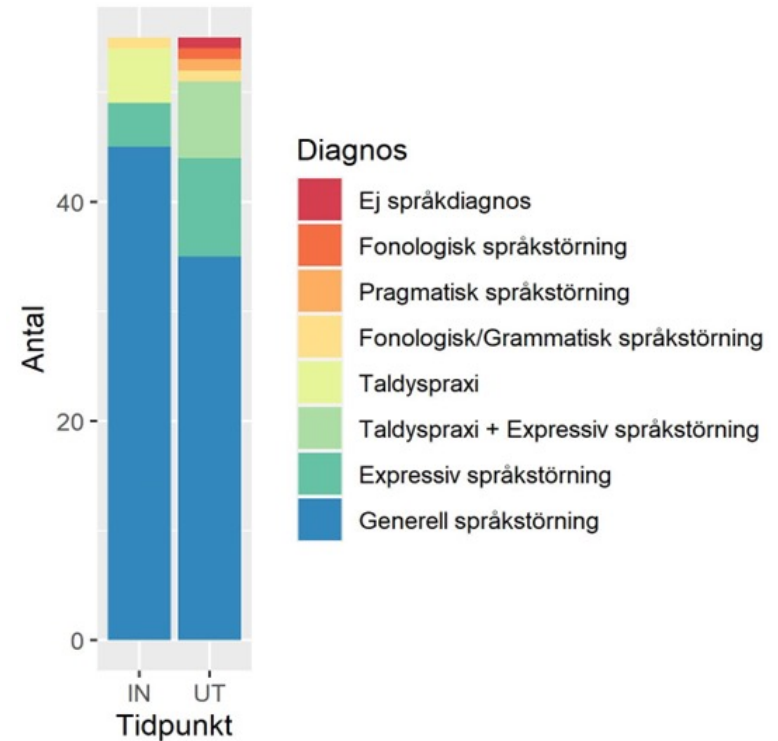
- Register mellan 2012-2021:
 - Resultat från språkliga test (Reynell III/NRDLS, TROG-2, PPVT III, GRAMBA)
 - Födelseår
 - Start- och slutår
 - Kön
 - Ev. flerspråkighet
 - Diagnoser
 - Ev. extra år
 - Skolplacering
- Totalt 85 barn i registret – 71 % pojkar, 29 % flickor

Metod

- Cut-off-gräns 79 standardpoäng
- Reliabel förändring – en förändring som inte kan förklaras utav mätfel

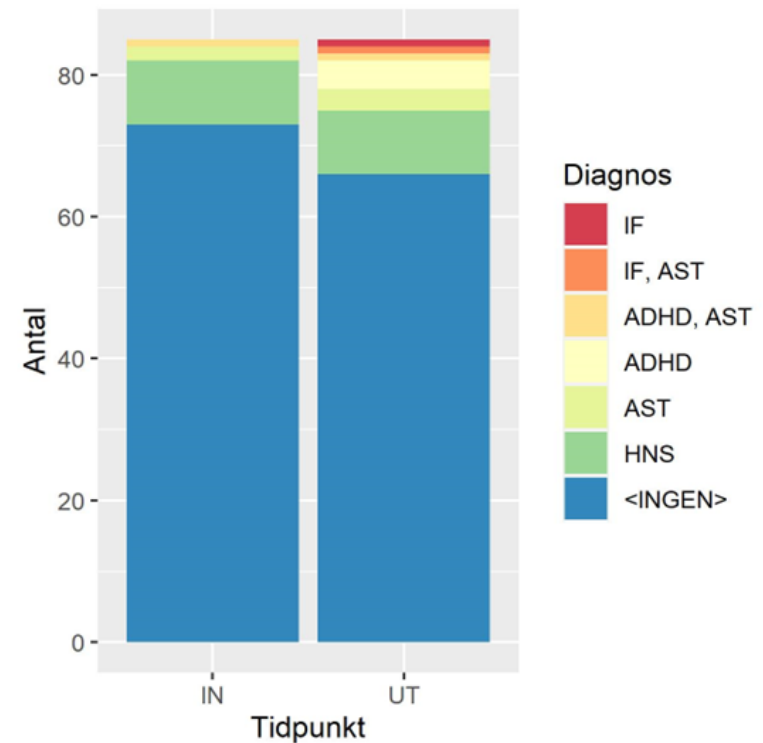
Resultat - språklig diagnos

- Barnens språkliga huvuddiagnoser efter in- respektive ut-testning på språkförskolan
- Många av barnen, ungefär 25 %, hade en kombination av språkliga diagnoser då de slutade på språkförskolan

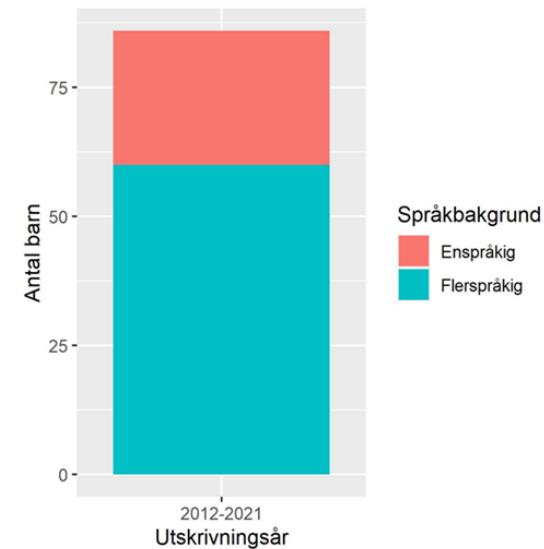
Resultat - övrig diagnos

- Andel barn med respektive utan annan diagnos utöver språkstörning

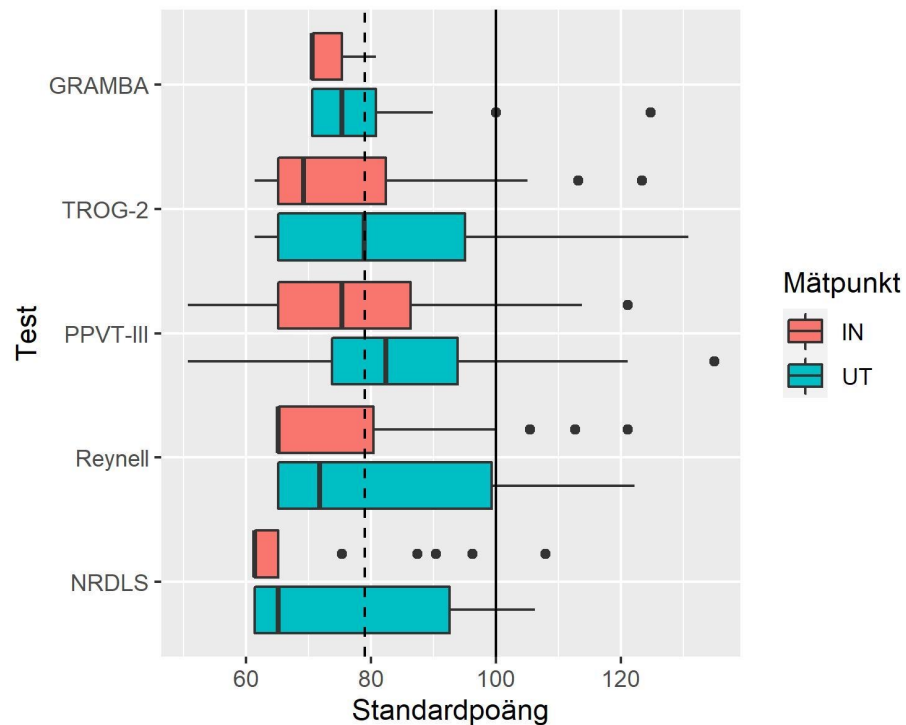

Resultat - flerspråkighet

- Andelen barn med ett respektive två eller flera språk i sin familj och/eller släkt
- Det som registrerades som flerspråkighet var när det i barnets familj eller närmaste släkt talades ett eller flera andra språk än svenska
- SOU 2016:46 - 51% av elever med grav språkstörning var flerspråkiga
- SOU 2019:18 - 47 % av eleverna på Hällsboskolan var berättigade till modersmålsundervisning 2015

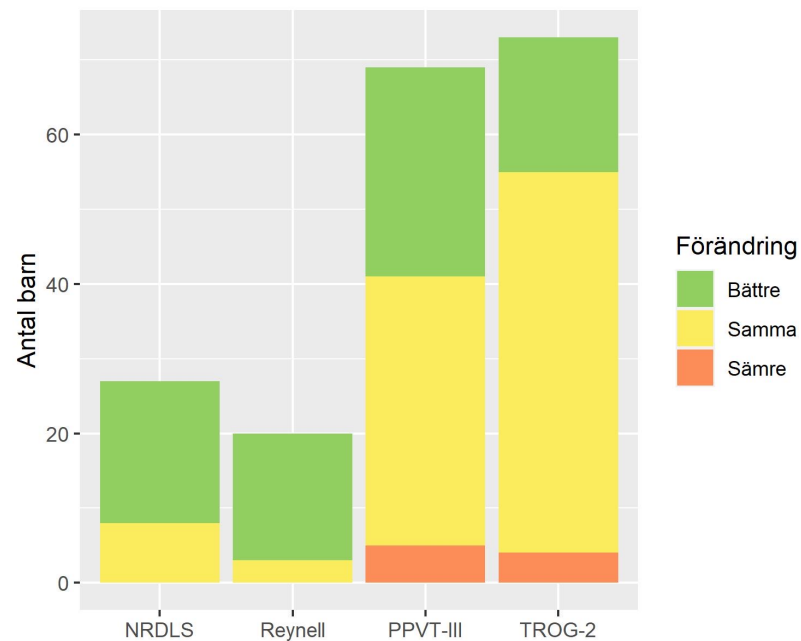

Resultat - språklig förmåga

- I princip alla barn presterade under genomsnittet för normgruppen på samtliga test
- Vid ut-testning var det fler barn som fick högre resultat, även om många fick fortsatt låga resultat
- Inte alltid samma barn som rör sig över cut-off-gränsen på de olika testen

Resultat - klinisk reliabel förbättring

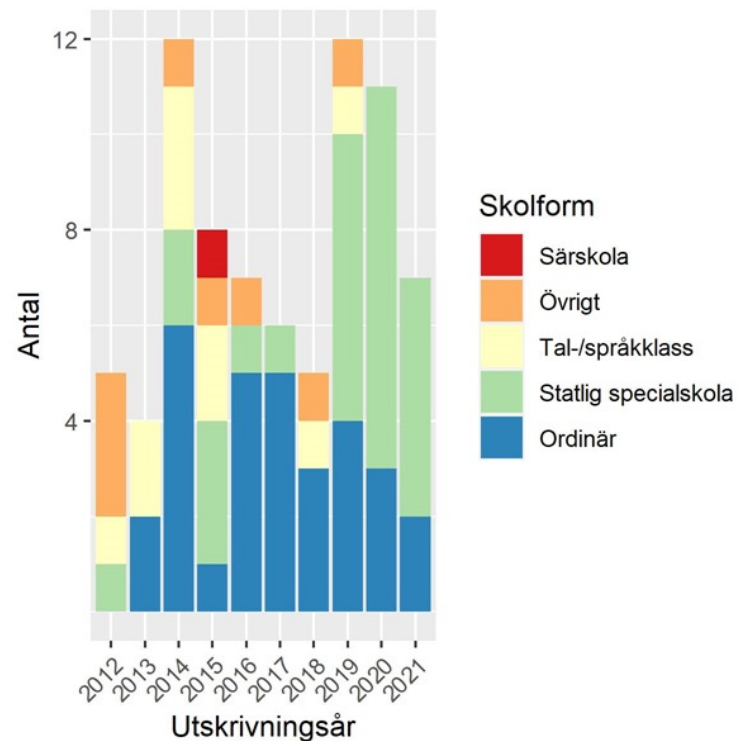

- Många följer sin utvecklingskurva, vilket är det förväntade

MEN

- Relativt stor andel barn uppvisar en klinisk reliabel förbättring
 - Visar på en accelererad utveckling av den testade förmågan

Resultat - fortsatt skolgång

- Tillgången till tal- och språkklasser i barnens hemkommuner har varierat
- 2019 startade Hällsboskolan förskoleklass
- Placeringen speglar inte alltid behoven eller föräldrarnas önskemål

Diskussion

- Intervention handlar inte bara om att träna språkliga strukturer utan också om att reducera negativa konsekvenser
 - Samarbete logoped - pedagog ger möjligheter att arbeta med barnens kommunikativa förmågor och strategier i vardagen
 - Anpassad lärmiljö
- Föräldraenkät: barnen hade fått bättre självförtroende, hade utvecklat sin självkänsla och sociala förmåga samt blivit mer kommunikativt delaktiga
- Pedagoger: barnen tog mer plats och fick en tydligare social roll i barngruppen
- Logopeder: barnen utvecklade och använde sig av fler strategier i kommunikationen, som t.ex. kroppsspråk, omformuleringar och miljön men också AKK såsom tecken och bilder

Diskussion

- Trots stora insatser under en stor del av förskoletiden hade en majoritet av barnen stora språkliga svårigheter vid avslut på språkförskolan
 - I fortsatt stort behov av stöd och anpassningar
- Stor variation vid överlämningar till skolor
- Behandlingsmodellen behöver studeras mer omfattande och systematisk
- Olika sätt att tillgodose barnens behov behöver kartläggas och utvärderas

Referenser

- Ancker, B., & Föhrer, U. (1989). *Språkförskola – rapport från en utvärdering* (FoU-rapport 115). Stockholms socialförvaltning och Karolinska institutet, Institutionen för logopedi och foniatry.
- Bruce, B., Hansson, K., & Nettelbladt, U. (2010). Assertiveness, responsiveness, and reciprocity in verbal interaction: Dialogues between children with SLI and peers with typical language development. *First Language*, 30(3-4), 493–507.
- Ebbels, S., McCartney, E., Slonims, V., Dockrell, J., & Norbury, C. F. (2019). Evidence-based pathways to intervention for children with language disorders. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 54(1), 3-19.
- Ekström, A., Sandgren, O., Sahlén, B. & Samuelsson, C. (in press). "It depends on who I'm with" – How young people with developmental language disorder describe their experiences of language and communication in school. *International Journal of Language and Communication Disorder*.
- Harvey, H., & Spencer, S. (2019). Specialist provision for language disorder: Staff and service user views of a preschool language unit. *Child Language Teaching and Therapy*, 35(2), 93–111.
- Hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning. (2009). *Översyn av logopedinsatser i språkförskoleverksamhet* (HSN 0807-0926). http://sprakforskola.se/oversyn_av_logoped_sll_2009.pdf
- Law, J., Levickis, P., Rodríguez-Ortiz, I. R., Mati, A., Lyons, R., Messarra, C., Kouba Hreich, E., & Stankova, M. (2019). Working with the parents and families of children with developmental language disorders: An international perspective. *Journal of Communication Disorders*, 82, 105922.
- Statens offentliga utredningar. (2016). *Samordning, ansvar och kommunikation – vägen till ökad kvalitet i utbildningen för elever med vissa funktionsnedsättningar* (SOU 2016:46). <https://www.regeringen.se/49f6ba/contentassets/52c9cff5ffc24a8fb9371d3ab538edaa/samordning-ansvar-och-kommunikation--vagen-till-okad-kvalitet-i-utbildningen-for-elever-med-vissa-funktionsnedsattningar-hela-dokumentet-sou-201646.pdf>
- Statens offentliga utredningar. (2019). *För flerspråkighet, kunskapsutveckling och inkludering. Modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål*. (SOU 2019:18). <https://www.regeringen.se/4adaaf/contentassets/77ca2476a2b9481098a6f2ec89e94f4a/for-flersprakighet-kunskapsutveckling-och-inkludering--modersmalsundervisning-och-studiehandledning-pa-modersmal-sou-201918>
- Stothard, S. E., Snowling, M. J., Bishop, D. V. M., Chipchase, B. B., & Kaplan, C. A. (1998). Language-impaired preschoolers a follow-up into adolescence. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 41, 407–418.
- Ziegenfusz, S., Coughlan, A., Paynter, J., Simpson, K., & Westerveld, M. F. (2018). Measuring language progress in students with Developmental Language Disorder while attending a specialist school: A retrospective analysis. *Journal of Clinical Practice in Speech-Language Pathology*, 20(1), 3-7.

Tack!

lovisa.elm@liu.se